

Ölüm cezalarının kaldırılması ve genel af konulu panel yapıldı

Dinç: "İnsan haklarının en önemli güvencesi demokratik kamuoyudur"

Çelenk: "Cumhuriyet döneminin en büyük haksızlıkları 12 Eylül döneminde yapılmıştır."

İnsan Hakları Derneği tarafından düzenlenen 'Ölüm Cezalarının Kaldırılması ve Genel Af' konulu panel Kasım ayı içinde Türk-İş Salonlarında yapıldı. İnsan Hakları Derneği Genel Sekreteri Akın Birdal'ın yönettiği panele, konuşmacı olarak, İzmir Barosu eski başkanı Avukat Güney Dinç, Avukat Halit Çelenk, Gazeteci-Yazar Uğur Mumcu ve Mülkiyeliler Birliği Başkanı Alper Aktan katıldılar.

Panelde konuşmacılar özetle şunları söyledi:

AVUKAT GÜNEY DİNÇ

Panel'de Türkiye-AET ilişkilerini anlatan Avukat Güney DİNÇ, 1949 yılından bu yana Avrupalı olma çabası içinde olan iktidarların, insan haklarını ilke edinmesi gerekirken bu alanda hiçbir faaliyet göstermemelerinin komik olduğunu söyledi. Dinç, konuşmasını şöyle sürdürdü: "İnsan Hakları Sözleşmesinin ve Avrupa Konseyi'nin bir tek amacı vardır, bir Avrupa Birliği'ne hatta devlete ulaşmak. Bu kabul edildiğine göre, insan haklarını kurmak ve geliştirmek başta politikacılara düşerdi."

İnsan Hakları Derneği'nin kurulmasının önemi üzerinde de duran Dinç "Halkın ötesinde uzlaşmada giden konulan halka maalemetek, her gün tartışılan olay haline getirmek için böylesi derneklere ihtiyaç vardır. 1987 Türkiye'sinde seçimlere gidiyoruz, bakıyoruz ki yine insan hakları temelinde hiç birşey yok. İnsan Hakları sorunu politik siyasi partilerin gündeminde olmıyken, bakıyoruz ki politika dışı kişi ve kuruluşlar bu işi götürmek zorunda kalıyor" dedi.

"İnsan haklarının en önemli güvencesi demokratik kamuoyudur" diyen Dinç, Türkiye'deki sorunların çözümünde Avrupa'dan hatta dünyadan gelen eleştirilerin önemi olduğunu ancak asıl sorunun insan hakları bilincini Türkiye kamuoyuna benimsetmek olduğunu belirtti.

AVUKAT HALİT ÇELENK

Dinç'ten sonra söz alan Avukat Halit Çelenk genel affın niteliği üzerinde durdu. Çelenk affın gerekliliği konusunda şunları söyledi:

"Nurettin Soyer'in açıklamalarından öğrendiğimize göre, ki biz bunları zaten önceden biliyorduk, 12 Eylül döneminde hakim ve savcılar üzerinde baskılar yapıldı. Bilinen yöntemlerle 12 Eylül hukukunun yöntemleriyle kararlar verildi, işkenceler yapıldı. Bu insanlar içeride cezalarını çektiler, yargılamalar hala devam ediyor. Yargılamada, üniversitelerde çift standartlar uygulandı. O dönemde 250 bin kişi gözaltına alındı, işkence, sorgulama yöntemi olarak kullanıldı. İşkencelerde 200'e yakın kişi yaşamını yitirdi. Yüzlerce sakatlandı sağlığını yitirdi."

12 Eylül dönemiyle birlikte yasama alanında

Mumcu: "Ölüm cezasının bir tek savunucusu vardır o da korkudur."

Aktan: "Ayrımsız bir genel af kampanyası mutlaka sonuçlandırılmalıdır"

İnsan Hakları Genel Sekreteri Akın Birdal'ın yönettiği panelde konuşmacı olarak Avukat Güney Dinç, Avukat Halit Çelenk, Gazeteci-Yazar Uğur Mumcu, Mülkiyeliler Birliği Başkanı Alper Aktan katıldılar.

da birçok değişiklik yapıldığını söyleyen Çelenk, "Tutuklanıp cezaevine konulan insanlar tekrar sorgulamaya götürüldü. Davalar bağimli mahkemelerde görüldü. Mahkemelerde görev yapan insanlar iktidara bağlıydı. Mahkemelerde savaş hükümleri uygulanıyordu. Yargılananlar savunmalarını ve delillerini ortaya koyamadılar. Hakimî red hakkı ortadan kaldırıldı. Duruşmanın nizamını bozuyor diye tanıklar, avukatlar mahkeme salonundan çıkarıldılar. Hatta avukatlar hakkında da tutuklama kararları bile verildi" diye konuştu. Çelenk, işkenceli anlatım tutanaklarının mahkeme kararlarına dayanak yapıldığını da kaydederek, "Bu dönemde, her ne kadar sanığa işkence yapılmışsa da eğer sanığın ifadesi yan delillerle destekleniyorsa o ifade geçerlidir, bunun yanında işkence yapana soruşturma açma hakkı vardır" biçiminde hükümler getirildi" dedi.

"İnancına göre Cumhuriyet döneminin en büyük haksızlığı 12 Eylül döneminde yapılmıştır" diye konuşan Çelenk, Türkiye'yi "12 Eylül ortamına kimlerin getirdiğini iyi düşünmek gerekir. Türkiye'de terör hareketlerini, ODTÜ'de Uğurhan Belkur'ın öldürülmesiyle sağ kesim başlatmıştır. Afta ayrıma gidilmesi son derece yanlış, haksızdır." dedi.

GAZETECİ-YAZAR UĞUR MUMCU

Paneldeki konuşmasında, genel af deyiminin anlamı üzerinde duran gazeteci-yazar Uğur Mumcu, "'Genel af yerine 'geriel ve kapsamlı bir af deyiminin kullanılması daha doğrudur çünkü bir tek kişi için de genel af çıkarılabilir, bunu belirtmeyi zorunlu görüyorum" dedi. Bugünkü anayasa ile genel ve kapsamlı bir affın mümkün olamayacağını öne süren Mumcu, "İstedığımız kadar buralarda, meydanlarda konuşalım Türkiye Cumhuriyeti parlamentosunda, çoğunluğu çağdaş hukuka, demokrasiye yandaş insanlardan oluşan bir grup olmazsa tüm çabalar boşunadır." diye konuştu.

MÜLKİYELİLER BİRLİĞİ BAŞKANI AKTAN:

Mumcu'dan sonra konuşan Mülkiyeliler Birliği Başkanı Alper Aktan, Türkiye'de 12 Eylül'den sonra hukukun işlemediğini belirterek, "İçinde bulunduğumuz dönemde ayrımsız bir genel af ve idamlara hayır kampanyası mutlaka düzenlenmelidir, sonuçlandırılmalıdır. Ancak bu çalışmalarla karanlık güçlerin geriletilmesi olası olur" dedi.

İnsan haklarını

(Baştarafı sayfa 4'de)

kerler çok sıkı. İçimde bir korku da var (ya başımıza iş gelirse) diye önem veriyorlar diye gravat falan da takmıştık. Nizamîye'de telefon falan bekliyoruz. Yüreğim güp güp atıyor. Bu arada görevli subayla konuşuyoruz (ürküntü veren) devletin bir temsilcisi olarak görüyorum çünkü onu... Beklerken, benim Türkçe konuşmamı yadırgayıp sohbe başladı. İlgi ve sempatisini yüzünden hissettim. Biraz sonra yetkisini kullanıp, çok sıcak bir ifade ile (geç hemşerim geç) dedi. Yani o —ne iş yaparsa yapısın, kim olursa olsun— gerçekte normal bir insandı."

Bu yanıtın ardından son bir soru sormak gafletinde bulduk. Çünkü yanıt insana soğuk terler boşandıracak düzeydeydi; dedik ki: Türkiye gibi af örgütünün girişimlerinden bu kadar rahatsız olan başka ülke idaresi var mı? Yanıt açık, kesin, çok anlamlı ve bir Osmanlı tokadı gibiydi:

— Evet var TOGO...

DÜZELTME

Geçen sayıda yayımlanan "İnsan Hakları Derneği'nin 1987 Çalışma Raporu", "Çalışma Programı" şeklinde olacaktır.